ಕ.ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲ್

ಪಂಚವರ್ಣದ ಇತಿಹಾಸ: ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧: ಭಾರತೀಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ, ಹಳದಿ, ಹಸಿರು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು (ಅಥವಾ ನೀಲಿ), ಅಂದರೆ ಇವು ಐದೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಮುತ್ತೈದೆ–ಎಂಬ ಆಚರಣಾ–ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಐದು ಬಣ್ಣಗಳು ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗ ಬಹುದು. ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ತುಂಬ ಹಳೆಯದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಜೈನಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಅದರ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥಂಕರ(೨೪)ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಈ ಐದು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ರಚನೆಗಿಂತಲೂ ಈ ವಿಚಾರವು ಧಾರ್ಮಿಕವೂ ಹಳೆಯದೂ ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ೨೪ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು, ಹಳದಿ (ಯಾ ಬಂಗಾರ)ಯಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ೮ರಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು (ಇಂದ್ರನೀಲ= ಕಡುನೀಲಿ) ಎಂದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನಕೇಂದ್ರ ವಾದ ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹಳೆಯದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಸದಿಯನ್ನು 'ಲೆಪ್ಪದ ಬಸದಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಸುಮಾರು ಎರಡೂಕಾಲು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಗೋಡೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ನಿಂತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಣಗಳ ಬಳಕೆಯಿದೆ. ಇದರ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಸಮುಚ್ಚಯ ದಲ್ಲೂ ಜೈನಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರ ಸಿಂಹೇಂದ್ರ–ಎಂಬ ಅರ್ಚಕರು ಹೇಳುವಂತೆಯೂ ಇದೆ.

ಶ್ಯಾಮೋ ಪಾರ್ಶ್ವ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ದ್ವೌ ನೀಲಾಂಭೌ
ನೇಮಿಸುವ್ರತೌ ॥
ಚಂದ್ರ ದಸ್ತಾಸಿತೌ ಸೋಣೌ ಪದ್ಮಪೂಜ್ಯೌ
ಪರೇಪರೇ ॥೧॥
ಶೇಷಾಷೋಡಶ ಹೇಮಾಭಾಃ ಕುಮಾರಾಃ
ಪಂಚದೀಕ್ಷಕಾಃ ॥
ವಾಸುಪೂಜ್ಯಜಿನೋ ಮಲ್ಲಿನೇಮಿಃ ಪಾರ್ಶ್ವೋಥ
ಸನ್ಮತಿಃ ॥೨॥ (ಶಾ.ಸಾ.ಸ.)

ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಹಳೆಯ ಬಸದಿಯು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹಳೆಯದು–ಸುಮಾರು ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ್ದಿರಬಹುದು. (ಕೆಲವರು, ಜೈನರು ಇದನ್ನು ೭-೮ನೇ ಶತಮಾನದ್ದಿರಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ). ಈ ದಿವ್ಯ ದೇಹಗಳ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಪಂಚವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ತಿಸಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು. ಈ ಲೆಪ್ಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವವರೂ ಅವರೆ. ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಪುರಾಣ ದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯ ವಿವರವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳ ರಚನೆಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ.

ಇಷ್ಟು ಹಳೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಚವರ್ಣಗಳು 'ದಿವ್ಯ'ವೆಂಬ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತಿದೆ. ಇವನ್ನೇ ಭಾರತೀಯ 'ಮಿಸ್ಟಿಕ್' ವರ್ಣ

ಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಐದು ವರ್ಣಗಳು ಪ್ರಭಾವಯುತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ನಾಗಮಂಡಲವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು– ಅದರ ಹಳದಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಎಳೆ ಮತ್ತು ಅಂಚುಗಳಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಕಂಡರೆ ಹಸಿರು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ವರ್ಣಗಳೂ ಇವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪ–ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು (ಜೈನೇತರ) ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿಪುರಾಣವು ಅಷ್ಟನಾಗಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಸಂತತಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಂತೆ ನಾಗವರ್ಣವು ರಂಗೋಲಿಯದು, ಕಾಳಿಂಗ ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಳ್ಳದು. ಹಳದಿ ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ–ಹಾವುಗಳಿರಲಾರವು. (ಮಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಾವೂ ಇದೆಯಷ್ಟೆ). ಆದರೆ, ನಾಗಮಂಡಲದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚವರ್ಣದ ಬಳಕೆಯಿದೆ. ಅದರೆ ಶಿಲ್ಪಿ (ವೈದ್ಯರು)ಯು ಐದು ಬಗೆಯ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರ–ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಐದು ವರ್ಣಗಳೂ ಸೇರಿ ಮಂಗಳಕರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ದೃಢವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಪಂಚವರ್ಣದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ (ಮಿಸ್ಟಿಕ್) ಎನ್ನಬಹುದಾದ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಭೂತಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದ ಅಲಂಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ (ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಇಂಥ ಪ್ರಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ದ.ಕ.ದ. ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಪ್ರಭಾವವು ಸುಮಾರು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲಾದರೂ ಇದ್ದೀತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪಂಚವರ್ಣದ ವೈಖರಿಯಂತೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ : ನಮ್ಮ ಕಲಾವಿದರು ಇಂದಿಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು 'ಸೂರೆಹೊಯ್ಯಲು' ಈ ಐದು ಬಣ್ಣಗಳು ಸಾಕಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೬೦೦ ಕ್ರಿ.ಶ.ದ ವೇಳೆಗೆ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿರುವ 'ಚೌರಪಂಚಾಶಿಕಾ' ಎಂಬ ೧೮ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು (ಚಿಕಣಿ ಚಿತ್ರಗಳು-ಗುಜರಾತ್) ಕಲ್ಹಣನ ರಾಜತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ಆಶಯ–ಕಥನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಇವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಭಾವನೆಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಣವೈಭವ–ಎರಡೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿವೆ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಜೆಮಿನಿರಾಯ್‌ರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ಶೃಂಗಾರಪೂರಿತ ಸಂದರ್ಭವೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು.ಇದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಚೌಕಗಳು–ಚೌಕಟ್ಟುಗಳೂ ಸಹಜ-ಸರಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಮೀರಿದು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ರೇಖೆಗಳೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಈಗಂತೂ ಪಂಚವರ್ಣಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ವೈಭವವನ್ನೂ ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಸಂಕೇತ-ಭಾವಗಳ ಆಶಯಗಳಾಗಿ ಉಳಿದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲುವೆಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಚೌರಪಂಚಾಶಿಕಾ'ದ ೧೮ ಚಿತ್ರಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಬಣ್ಣಗಳು ಮಂಗಳಕರವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ನೆನಪಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ : The Devil Worship of the Tuluvas (೧೮೮೨)–ತುಳುವರ ಭೂತಾರಾಧನೆ ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯು, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಾ (ಸೆ)ಲ್ ಮಿಷನ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, ಮಂಗಳೂರು, ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. (ಇದರ ಒಂದೆರಡು ಉಪಪ್ರತಿಗಳೂ ದೊರಕುತ್ತಿವೆ. ಇಂಥದೊಂದನ್ನು ನಾನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತಷ್ಟೆ.) ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ A.C. ಬರ್ನೆಲ್ ಅವರು ೧೮೮೨ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಾ(ಸೆ)ಲ್ ಮಿಷನ್-ಅವರಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಕಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೩೨೫ ಹಾಳೆಗಳಿದ್ದು (ಕ್ವಾರ್ಟೋ ಬರಹದ ಹಾಳೆಗಳು) ಎರಡೂ ಕಡೆಗೂ ಬರೆದಂಥವು. ಆದುದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ೬೫೦ ಪುಟಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೦ ಬಣ್ಣದ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಗಡಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲಾ ಭೂತದ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿರುವುದೇ ವಿಶೇಷ. ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಬರ್ನೆಲ್–ರು ದೇಶಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಂದ

ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆಯಾದರೂ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು (ಪುಟ ಮತ್ತು ಹೆಸರು) ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವೆರಿಯ ಸಂಪಾದಕ ರಾಗಿದ್ದ ಮೇಜರ್ ಆರ್.ಸಿ. ಟೆಂಪಲ್ ಅವರು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಇಂಡಿಯು ೨೩-೧೮೯೪ರ ವಾಲ್ಯೂಂನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ್ಗೆ ಈ ಭೂತಗಳ ಚಿತ್ರದ ತಗಡು ಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಗ್ರಿಗ್ಸ್ ಎಂಬವರಿಂದ ಬಣ್ಣದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಆರು ಮಾತ್ರ ದೊರಕು ವಂತಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನೇ ಈಚಿನ ಇಂ.ಆನ್.ಯ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವಷ್ಟೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೧೮೭೨ರಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಪಾಡ್ದನಗಳೂ ಇತರ ವಿವರಗಳೂ (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಬಬ್ಬಾತ ಕುರುಡನಾದ ಕಾಂತಾ ಎಂಬ ಪಂಬವನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪಾಡ್ದನಗಳೂ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ೨೮ ಭೂತಗಳ ಹೆಸರುಗಳೂ (ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಮೇತ) ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆರು—೧ ತೊಡಕಿನಾರ್, ೨ ಮುಂಡದೇರ್ ಕಾಲಭೈರವ, ೩ ಕೋಟಿ, ೪ ಚೆನ್ನಯ, ೫ ಜುಮಾದಿ ಮತ್ತು ೬ ಪಂಜುರ್ಲಿ ಫೋಟೊಪ್ರತಿ ತೆಗೆದು ನಮ್ಮ ಕಲಾವಿದರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಮಹನೀಯ ಗ್ರಿಗ್ಸ್ ಯಾರೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವರೂ ಬಾ(ಸೆ)ಲ್ ಮಿಷನ್‌ಗೆ ಸೇರಿದವರಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಪಂಚವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದಿನವು ಎಂಬುದು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ 'ಪಂಚವರ್ಣ'ಗಳನ್ನು ತುಳುವರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ವೇಷ ಹಾಗೂ ನಾಗಮಂಡಲದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲೆಪ್ಪದ (ಸ್ಟಕ್ಕೋ) ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ-೩ : ಪಂಚವರ್ಣಗಳು :

೧. ಬಿಳಿ, ಕೆಂಪು, ಕಪ್ಪು, ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಹಸಿರು (ಪಚ್ಚೆ)—ಎಂದು ೧೮೮೫ರ ನಾನಾರ್ಥ ಶಬ್ದಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾರ್ಥಗಳು ಬಾ(ಸೆ)ಲ್ ಮಿಷನ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬಿ.ಆರ್. ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರವಿದೆ.

೨. ಸಹಸ್ರಾರ್ಧ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ—ಇದರ ಮೊದಲ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಸಿ. ಸ್ಟೊಲ್ಜ್ ಮತ್ತು ಜಿ. ಪ್ಲೆಸ್ಟ್. ಬಾ (ಸೆ)ಲ್ ಮಿಷನ್ ಸಂಸ್ಥೆ—ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ—(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೮೧). ಇದರಲ್ಲಿನ ಅನುಬಂಧ ೧೨ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳು Dyes-ಎಂಬುದು ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿದೆ :

ಅ. ಕೆಂಪುವರ್ಣ—ಪತಂಗದ ಮರ, ರಕ್ತ ಚಂದನದ ಮರ, ಮದರಂಗಿಯ ಎಲೆ, ದಾಸಾಲದ ಹೂವು, ಮಂಜಿಷ್ಠದ ಬೇರು, ಸಪ್ಪಂಗದ ಚೆಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬೇರು, ಅಡಿಕೆ, ಕಚೋರಗಿಡದ ಗಡ್ಡೆ, ಚಾಯ ಬೇರು, ತಗಚೆಗಿಡದ ಬೀಜ, ಮಂಜೆಟ್ಟಿ ಮರ, ಮುತ್ತುಗದ ಬೇರು, ಹಳದಿ ಪಾವಟೆಯ ಬೇರು, ಪುನ್ನಾಗದ ಕಾಯಿ.

ಆ. ಹಳದಿ ವರ್ಣ—ಆವರಿಕೆಯ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕೊಂದೆ ಮರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಮುತ್ತುಗದ ಹೂ, ಬೊಗರಿ ಮರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಬಂಗಾರ ಕಾಯಿ, ದೊಡ್ಡಮರದರಸಿನ, ಪಾರಿ ಜಾತದ ಹೂವು, ಸಪ್ಪಂಗದ ಬೇರು, ಅರಸಿನದ ಗಡ್ಡೆ, ಜೋಗಿಯರಳೆಯ ಕಾಯಿ, ಕರಿಜಾಲಿಯ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕುಂಕುಮದ ಹೂವು, ಕುಸುಂಬೆ ಗಿಡದ ಹೂವು, ಜಾರಿಗೆ ಹುಳಿ, ಬಿಕ್ಕೆಗಿಡದ ಚಿಗುರು, ದೇವಗರಿಗೆಯ ಕಾಯಿ, ಹೆಣಿಸೆಯ ಎಲೆ.

ಇ. ನೀಲಿವರ್ಣ—ನೀಲಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಹಲ್ಲು ನೋವು ಮರದ ಎಲೆ (ಹಾಲೆ ಮರ—Ivory wood)

ಈ. ಹಸಿರು ವರ್ಣ—ಕೊಟ್ಲು ಗಿಡದ ಎಲೆ (ದೀಪದ ಎಣ್ಣೆಗೂ, ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹಸುರು ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುತ್ತದೆ.)

ಉ. ಕಪ್ಪು ವರ್ಣ—ಕಾಚಿನ ಮರ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ, ಗೇರುಬೀಜ—ಚೆಕ್ಕೆ ಕೂಡ, ಕೊಟ್ಟಗಿಡ, ಗೇರ್ಕಾಯಿ, ಚುಬುಕು ಮರದ ಚೆಕ್ಕೆ, ನೆಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ಕೆ, ಬಸುರಿ ಮರದ ಬೇರು, ಬೆಲಪತ್ರೆ, ಮುತ್ತುಗದ ಮರ, ಮೊಂಡುಗಳ್ಳಿ, ರತ್ನಗಂಧಿ ಮರ,

ಲೋಳಿ ಸರ(ರಸ), ವಳಾಗ್ರದ ಚಿಕ್ಕೆ–ಎಲೆಯೂ (ಕಾಡು ಬಾದಾಮಿ)

ಇವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶಿಯ ಕಸಬುದಾರರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ೪ : ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾಂಗಲ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಾಂಶವೆಂದರೆ, ತಾಳಿಯ ಸಹಿತ ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಬಳೆ, ಬಿಚೋಲೆ, ತೌರುಬಣ್ಣ,=ಹಸಿರುಸೀರೆ, ಕಾಲುಂಗುರ, ಕರಿಮಣಿ ಮುಂತಾದುವು. ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಸ್ತುವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಬಹುದು. ಉದಾ : ತಾಳಿಯು ಬಂಗಾರದ್ದಾಗಿರಬೇಕು–ಎಂದರೆ ಬಂಗಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅರಿಶಿನದ ಕೊನೆಯನ್ನು ತಾಳಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಪದ್ಧತಿ ತುಂಬ ಹಳೆಯದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬಂಗಾರ ವಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಿದೆ.

ಕರಿಮಣಿ–ಎಂಬುದು ಗಾಜು. ತುಂಬ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಯ ತಯಾರಿಕೆ, ಬಳೆಯು ಹಾಗೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಕಲಾಮಣಿಯ ಸರವಿದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಭರಣವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕುಂಕುಮ-ಎಂಬುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಮಣ್ಣು ! ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿದ್ದೂ ಆದೀತು. ಆಧುನಿಕರಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಕೇವಲ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಮಂಗಳಕರವೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಬಿಚ್ಚೋಲೆಯು ಈಗ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣ ನವರತ್ನಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸೀರೆಯು ಮೂಲತಹ ರೇಶ್ಮೆಗೂ ಮುಂಚೆ ಹಸಿರು ಗರಿಯ ಉಡಿಗೆ ಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಾದುದು. ನಾರು, ನೂಲು, ಕೃತಕ ನೂಲು-ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಸಿರು' ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಮಂಗಳತೆಯಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಂಚವರ್ಣವೇ ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ೫: ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಂಚವರ್ಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಆತ್ಮಗಳು ಸಿದ್ಧಶಿಲೆಯೇರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಂಚವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨. ಉಜ್ಜೈನಿಯ ಪುರಾತತ್ತ್ವ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ದಲ್ಲಿ ೨೪ ತೀರ್ಥಕರರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು–ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ–ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಒಂದು ರಚನೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಗದವು ತುಂಬ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದು ಒರಿಸ್ಸಾದ ಚಿತ್ರಪಟಗಳ ಮಾದರಿಯದೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೨–೧೬ರ ಶತಮಾನಗಳ ಅಂತರದ ರಚನೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೩. ವಿವರಗಳಿಗೆ ನನ್ನ 'ಪಂಪಕವಿ (ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ-೧೯೪೯)' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡ ಬಹುದು. (ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ, ೧.೭೪. ಜೂನ್–ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೮೯. ಆದುದರಿಂದ ಪಂಚವರ್ಣ ಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವರ್ಣಗಳು ಅಥವಾ Mystic colour ಎಂದೂ ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ 'ಪಂಚವರ್ಣ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೪. 'ಪಂಚವರ್ಣ'ಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಆಧಾರವಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬಳಕೆಯು ಮಾತ್ರ ದೇವತೆಯ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಷದೀಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮುತ್ತೈದೆ ತನದ ಸಂಕೇತ–ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಸೂತ್ರಬದ್ಧತೆ ಅಥವಾ ಪರಿಣಾಮಿಕ ಬಳಕೆಯಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ : ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ಶಬ್ದಮಂಜರೀ–ಪ್ರಕಾರ ಪಂಚವರ್ಣಗಳನ್ನು ವೈದಿಕರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು 'ಪಂಚಕ'ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. 'ಪಂಚಶೀಲದಂತೆ ಪಂಚವರ್ಣಗಳು ಐದು: ಬಿಳಿ, ಕೆಂಪು, ಅರಿಶಿನ, ಕಪ್ಪು, ಪಚ್ಚೆ ಇವು ಐದು ಬಣ್ಣಗಳು.